

ARMENIA

MAGYAR-ÖRMÉNY HAVI SZEMLE.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
SZONGOTT KRISTÓF.

SZAMOSÚJVÁR.

Todorán Endre „Aurora” könyvnyomdája.
1898.

T a r t a l o m.

Novák Gerő emlékezete (képpel). Szongott Kristóftól.
Nemzet-tagadás. — Háj költeménye. — Simay Gergelytől.
Örményország történelme és irodalma. — Befejező közlemény.
— Dr. Molnár Antaltól.
Az anya intelme (költemény). — Júliustól.
Ki a félénk? Örményből. — A marseillei „Armenia“ után.
A magyarhoni örmény családok genealogiája. — Tizenegyedik folytatás. Irta: Szongott Kristóf.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Hugo Viktor, a hitoktatásról.
Országos fegyintézetünk.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Cantu Caesar kritikája.
Levél a szerkesztőhöz.

MI ÚJSÁG AZ ÖRMÉNY VILÁGBAN?

A cilicia-i örmények száma.
Az örmény egyik hibája.

 Az „ARMENIA“ előfizetési ára egész évre 4 frt., félévre 2 frt., — egyes füzet 40 kr.

Az első évfolyam egészen elfogyott. A többi tíz évfolyamból (II—XI) még teljes számú példányokkal szolgálhatunk; egy-egy évfolyam ára két (2) frt. Reméljük, hogy az érdeklődő olvasó közönség megragadja a kínálkozó kedvező alkalmat (egy-egy évfolyamot félárban adunk) és sietni fog megrendeléseivel annál is inkább, mert a mondott évfolyamokból még csak néhány eladó példányunk van: azután drágán sem szerzzük meg az „Armenia“ eddigi évfolyamait.

Novák Gerő emlékezete.

Örmény szertartású róm. kath. áldozó-pap és tanár volt; mind a két pályán maradandó nyomokat hagyott hátra...

Apja Novák Péter és anyja Bogdánffi Anna volt. Született Szamosújvárt 1848. okt. 29-én; tehát a szabadságharc azon napján, midőn Urbán határőr-katonákkal (Grenzer: végőr, határ-őr = greniczter) Szamosújvárra tört és városunktól 40.000 frt sarcot követelt.

Az elemi iskolát és az algymnasiumot Szamosújvárt végezte kitűnő eredménnyel. Az ötödik és hatodik osztályt Kolozsvárt a róm. kath. főgymnásiumban tanulta; de a logikai és fizikai tanfolyamból (VII. és VIII. osztály) Gyulafehérvárt, mint növendékpap készült el, honnan — felsőbb engedéllyel — Kolozsvárra jött és itt a róm. kath. főgymnásiumban, mint magán-tanuló tette le az érettségi vizsgát. Gyulafehérvárt, hol a hittudományokat tanulta, kiváló szorgalmáért és példás magaviseleteért, tanárai- és előjáróinak kitüntetett kedves növendéke volt. Szamosújvár képviselő-testülete 1873-ban a végzett theologust örmény kath. gymnasiumához egyhangúlag tanárnak választotta. Ugyanazon év október havában Bécsben a mechitháristák érseke örmény kath. pappá szentelte fel; első mise-áldozatát e városban mutatta be az ég Urának. Azóta itt működött a papi és tanári pályán — eredménnyel. Szabad idejének egy részét mívelt társas-körökben töltötte: a társadalom becsülte is míveltségeért, jó modoráért. Ismereteit, tapasztalatait gyakori utazások által is gyarapította. A szünidőt nagyobb utazásokra fordította; de évközben is kirándult ide-oda. Magyarország minden vidékét ismerte; az erdélyi részekben talán helység nem maradt, melyet meg nem látogatott. Járt a külföldön is. Meglehetősen vagyonna tett szert. A város képviselő-testü-

letének és a megye bizottságának választott tagja, egy néhány humanisztikus és kulturális egyesületnek elnöke, vagy választmányi tagja volt. Tevékenysége több működési körre terjedt ki: közszeretet- és tiszteletben állott. Huszonegy évig tanított a városi örmény kath. gymnasium osztályaiban és négy évet töltött a helybeli állam-gymnasium szolgálatában. A most lefolyt tanév végén ragadta ki közülünk 50 éves korában a még elég erősnek látszó pap-tanárt a halál. Temetése napján a következő sorokat irtam a boldogultról:

Tanári karunk június hó 24-én is szomorúan tapasztalta azt, hogy milyen megezáfolthatlan igazságot mond e példaszó: „Öröm-üröm az élet.“ Reggel még repesett szívünk az örömtől, midőn láttuk gymnasiumot végzett tanítványainkat bevonulni azon tanterembe, hol kezdetét vette Szamosújvárt az első szóbeli érettségi vizsgálat... és este már fájdalmas könnyeket hullattunk korán elhunyt szeretett tanártársunknak: Novák Gerőnek halálos ágya mellett. Két nappal azelőtt még az iskolában volt, elvégezte minden teendőjét — pontosan. Azután haza ment, lefeküdt és többé föl nem kelt. Ki hitte, hogy a kór oly rohamosan fog fejlődni és az a szervezet, mely oly erősnek látszott, negyvennyolcz óra alatt feloszlásnak indul. Ő maga is még reménykedett! Csak egyedül gyakorlott, tudós orvosa: dr. Zakariás József mondotta: „Itt ember nem segíthet.“ Nagyrabecsült plebánosa: Bárány Lukács főesperes adta fel az utolsó-kenetet. Azután jószágos szemei örökre becsukódtak.

»Ember tervez, Isten végez.« A napokban akarta papságának és tanárkodásának 25 éves jubileumát megtartani és azon ünnepélyes nap emlékét a helybeli örmény kath. egyház és az államgymnasium javára teendő jelentékeny alapítványaival megörökíteni. Nem érhetette el ezt a földi örömet. Isten megelőzött. Mi úgy sem tudtunk volna tiszteletére méltó ünnepélyt rendezni, olyan „szem nem látott, fül nem hallott“ jubileumot, milyent készített számára a boldogok honában az angyalok kara.

Nem hagyhatott — pedig volt miből — maga után látható emléket; de azért az egy-két rokon, tanártársai,

a sok jó barát, a töménytelen ismerős, a számtalan tanítvány és a hívők nagy sokasága el nem mosódó kegyeletben fogja tartani áldott emlékét. A templomban a hívők határtalan tisztelettel vették körül: szépen prédikált. Az az egyházi beszéd, mit néhai Csákány Adeodát főesperesnek 50 éves jubileuma alkalmával mondott, az egyházi szónoklat remeke. De hirdette Isten igéjét sikerült egyházi beszédekben többször a helybeli és deési Szt-Ferenczrendiek templomában és néhány ízben Kolozsvártt is Világosító-Szt-Gergely napján. Kolozsvártt a róm. kath. plebános felszólítása folytán az odavaló buzgó örménység lelki épülésére, Urnapján az üdviratot nem egyszer olvasta örményül. — Jó tanár volt, tanítványai fölöttébb szerették. Nem volt sem túlszigorú, sem nagyon engedékeny: a „boldog középútat“ tartotta.

Nekem ki előbb tanára, majd 25 éven át tanártársa voltam, jutott a szomorú kötelesség, hogy boldogult jó barátomról e rövid megemlékezést írjam... De még ezen rövid sorokat is be kell fejeznem, hogy boldogult! temetésedre mehessek. Ime mily sokan állják körül ravatalodat — sirva! Sir az örmény kath. egyház, melynek egyik buzgó, szolgálatkész papja voltál. Habár négy évvel ezelőtt, midőn az állam átvette gymnasiumunkat lemondottál segédlelkészi állásodról, mégis — szabad óráidban — ingyen segédkeztél eleget nagyrabecsült plebánosodnak. Nemesak órákig ültél a gyóntatószékben, de éjjelenként is felkeltél ágyadból és „utolsó-kenet“-et vittél annak, ki nem kelhetett fel ágyából. — Sirat a gymnasium, melynek egyik lelkiismeretes, pontos, munkás, értelmes tanára voltál. Siratnak szerető tanártársaid, kik benned szorgalmas munkatársukat, őszinte barátjukat veszítették. Siratnak a szegények, özvegyek, árvák, a szükölködő tanulók, kiktől a kérlelhetlen halál gyámolító atyjukat ragadta el. De mindenkinél talán legjobban siratlak én, ki előtted jóval előbb elköltözött egyetlen, drága leányom gyóntatójától fosztottam meg. Reménylem, hogy a mennyek országában a rendezők között, kik előkészítették megtartandó jubileumodat, fogod látni leányomat is.

És most szállj fel és fogadd a jutalmazó Atya kezéből a soha el nem hervadó koszorút munkásságodért,

jótetteidért, nemes-szivűségedért, áldozatkészségedért, jelleméért. — Aztán kérd az Istent, hogy adjon nekünk egy más „pap bácsit“-t, egy más „kis pap“-ot, szóval egy más Novák Gerőt! Bucsúzóul pedig — úgy sem bucsúzhattunk el tőled; mert midőn meglátogattunk, baráti jobbod már hideg volt és beszédes szemeid is már be voltak csukodva! — az egyház által Világosító-Szt-Gergely napjára — a te névnapodra — rendelt evangéliumnak szavait intézzük hozzád: „Menj Uradnak örömébe.“ Isten veled!

Szongott Kristóf.

Nemzet-tagadás.

— Háj költeménye. —

Intézzetek bár szörnyű támadást,
Hiába vártok nemzet-tagadást
Örménytől: — nem mongol az, sem tatár,
Istenben bizik; jobb jövőre vár...

Tarthat sokáig kinos üldözés,
Kegyetlenség-okozta rémülés.
Gyöngét lesujt, erős daczol vele,
A szenvedéssel nő az ereje.

A zsarnokság nem biztos hatalom,
Erőszakkal nincs tartos uralom,
Ha üt az óra, megszünt élete,
Siralmas mind kettőnek végzete!...

Erősnek, nagynak látszott nemzetek:
Babylon, Róma elenyésztenek;
A bárbár népek egyre hullanak,
Csak tudomány a megvédő alap.

Az Ég adott hazát, nyelvet, hitet,
Mit zsarnok gögje tönkre nem tehet;
E háromból áll a szent hagyomány,
Ezekben rejlik minden tudomány...

Barlangját állat, fészket a madár
Hűn őrzi — s ha kell, — védelmére sz áll,
Fegyvert adott Isten mindenkinek,
Megóalmazni a lakóhelyet.

Örmény nem lesz orosz, török soha,
Legyen a sorsa bár mily mostoha ;
Nem vesz fel mollát, bálványt nem imád,
Meszrob, Izsák szentekhez mond imát!..

Mint örmények kaptunk kereszt-vizet,
Nem hagyjuk el a drága szent hitet,
Vert útatokra lépni nem fogunk,
Inkább tövistelt úton maradunk!..

Simay Gergely.

Örményország történelme és irodalma.

— Tsbánján Árság felolvasása a párizsi földrajzi társaság üléstermében.*) —

— Befejező közlemény. —

Az új életre keltésnek munkáját egy sirás-i szerzetes kezdte meg, Mechithár, a kinek neve korszakot alkot Örményország modern történetében. Belátta, hogy a nemzetet morális tespedéséből csak nagyobb szellemi mozgalom rázhatja fel; s mert lehetetlen volt a török önkényuralom alatt teremteni meg ennek gócz-pontját, elhatározta, hogy Európában fogja azt létesíteni. Régi kéziratok nagy halmazával Olaszországba költözött s megalapította a róla nevezett kolostort Velenczében.

Kevés intézmény tett egy nemzetnek oly nagy szolgálatoakat, mint ez a nyomdával, iskolával és akadémiával összekötött kolostor. Az örmény ifjúság csakhamar az új központ köré csoportosult s kezdetét vette a tanulmányoknak és buvárlatoknak nagy munkája. Kéziratokat betűztek ki, megállapították nevezetes történeti események idő-

*) L' Armenie, son Histoire, sa littérature, son rôle en Orient. Avec une introduction par Anatole France, de l' Académie française. (Paris, 1897.)

pontját, világot vetettek az ősrégi történet és irodalom homályaiba. Sajtó alá rendezték az örmény classicusokat s criticalai tanulmányokkal kísérve elterjesztették az egész nemzet körében.

Nem csupán multjának kincseit ismertette meg az örménységgel a velencei akadémia, ennél jóval fontosabb szolgálatot is tett nemzetének. Örmény művek tanulmányozása és lefordítása útján megismertette Örményországot Európával. Ennek a munkásságának köszönhető az is, hogy nemsokára jeles európai armenisták a nyugati tudományosság szövetségével világították meg Örményország történetét és irodalmát. A velencei kolostornak nagyhirű tagjai és vendégei voltak. Lord Byron egy évet töltött falai között, hogy megtanulja az örmény nyelvet a mechithárista atyáktól.

Örményország régi írói majdnem kizárólag az egyházi irodalom körére szorítkoztak. A velencei akadémia ki akarta szélesíteni ezt a keretet is. Olaszországnak művészi és történeti emlékekkel telehintett földjén lehetetlen volt be nem látniok, mily nagy erkölcsi hatalom rejlik a világi költészetben, a szabad művészetekben, a szépnek minden megnyilatkozási formájában. Átültették az örmény irodalomba Homer, Virgil, Milton költői alkotásait, Herodot, Xenophon, Thukidides, Plutarch, Tacitus könyveit, Schiller, Alfieri, Corneille, Racine, Dante műveit. Ez a hősi irodalom és költészet föltárta az ifjú örmény nemzedék előtt az emberi erények nagyságát s az esthetikai alkotások elbűvölő szépségeit.

A legkiválóbb mechithárista atyák egyike, Cshámicsján megírta Örményországnak nagy oknyomozó történetét, Pákráduni Ársén atya pedig a nagy classicus epopeákat utánzó Háig-jában megénekelte az örmény nemzet ősapjának viselt dolgait. Álisán Leont atya prózában és versben dicsőítette a nemzet történeti emlékeit s epikai legendáit s nagy történeti és helyrajzi tanulmányokat adott ki Örményország egyes tartományairól.

A mozgalom szélesebb gyűrűket vetett. A mechitháristák egy része Bécsben új központját teremtette meg az örmény nyelv és történeti emlékek tanulmányának.

S a velencei akadémia növendékei elmentek Konstantinápolyba s nagy szellemi és nemzeti tevékenységnek vetették meg az alapjait. Európában ez volt a diadalmas romanticismusnak a korszaka, s a nyugat eszméivel eltelt örmény ifjúság magával vitte Keletre a nemes és nagy gondolatok iránt való csapongó lelkesedést.

Konstantinápoly örmény lakossága, a törökországi örménységnek szellemileg legfejlettebb része, elő volt készítve ezen eszméknek a befogadására. Három évszázados szolgaság alatt elnyomva bár az uralkodó faj által, jelentékeny positiót tudott kivívni az ottoman birodalomban. Kezei közt volt a kereskedelem, pénzügy és ipar s az örmény volt az az elem is, a mely némi művészetet vegyített a birodalomnak majdnem kizárólag katonai szervezetébe. Konstantinápoly legjelentékenyebb palotáit és moseáit örmény építészek tervezték s örmény munkások hozták létre. Megvolt tehát ebben a munkás és művészi érzésű lakosságban a magasabb cultura iránt való fogékonyság, csak a függetlenségnek vágya hiányzott és az életnek szabadabb felfogása.

A nyugatról érkező örmény ifjak mozgalma felkeltette a nép öntudatában ezeket az érzéseket. A fejlődő nemzeti irodalom átalakította szellemét és gondolkozását. A mechitháristák egyik volt növendéke, Dzeréncz, a régi örmény történetből merített regényeket írt; egy másik volt mechithárista, Nárbej Khoren érsek, a ki hosszas párizsi tartózkodása alatt barátjává lőn Hugo Victorinak és Lamartinének, lefordította költeményeiket s maga is hosszú sorozatát írta a hazafiás érzelmektől lángoló daloknak. A tudós és nemes ízlésű Besiktáslián, szintén a velencei akadémia növendéke, formában és tartalmában egyaránt kiváló költői műveket alkotott. Modernbb hurokat penget Tersiósnak a lyrája s fájó érzésekkel telvék azok a megragadó költemények, melyekkel egy fiatal konstantinápolyi dalnok, Durián ajándékozta meg nemzetét.

A lyrai költészet mellett fejlődésnek indult a drámai irodalom is. Örmény költők színházat létesítettek Konstantinápolyban s előadatták örmény fordításban Shakespeare,

Schiller, Dumas, Corneille drámáit s eredeti műveiket, melyek tárgya Örményország történetének nagy korszakaiból volt merítve. A nép lelkesedéssel üdvözölte ezeket a drámai alkotásokat, a melyek nem csupán hazafias érzelmekkel töltötték el, de a művészetek világát is feltárták előtte.

Smyrnában egy másik írói csoport, a melyből különösen Mámurián vált ki, a történeti kritikát és a szépirodalmat művelte. Lefordították a két Dumas, Sue, Walter Scott, Goethe, Byron és Victor Hugo műveit. Különösen a Sue „Bolygó zsidó“-ja és Victor Hugo „Nyomorultak“-ja mély hatással volt az örmény közönségre.

Párhuzamosan evvel a lázas irodalmi tevékenységgel harcziás és szabad napi sajtó keletkezett, a melynek élén, különösen Konstantinápolyban, kiváló publicisták állottak. Odián, az örmény nemzeti mozgalomnak egyik vezető egyénisége, előkelő stílusban nemes eszmékkel teljes dolgozatokat tett közzé; Báronián mint éles tollú satyrista és röpiratíró tűnt ki; Demirdsibásján a Schopenhauer bölcséletét plántálta be az örmény irodalomba; a tudós Kárakásján és Turián Eliseus vártábéd az örmény történelem kritikai művelésével foglalkoztak. Érdeklődés támadt a társadalmi kérdések iránt is. Egy író, Duszáp asszony, kiadta George Sand regényeit s a nők emancipatioját hirdette, a forradalmi szellemű Árfiárján Árfián pedig éles tollal s merész hangon fejtegette a socialis eszméket. Élénk részt vettek a szellemi renaissance munkájában az örmény tartományok is. Krimián, a mostani katolikosz, nagybecsű költői és leíró műveket tett közzé az örmények földjéről; Sirváczdjancz püspök összegyűjtötte az örmény tartományok legendáit és népies énekeit. A tartományoknak is irodalmi központjaik támadtak, Ecsmiádzin, a ván-i Várak-kolostor és a Szent-Jakab kolostor Jeruzsálemben, a melyekből történeti, irodalmi és vallási műveket bocsátottak világgá.

Karöltve a törökországi örménység culturalis föllendülésével külön irodalmi élet fejlődött ki az oroszországi örmények között. Az előbbeni fölkelte a nemzeti érzést, az utóbbi teljes határozottsággal tört a cél felé s a

forradalom lángját gyújtotta meg. Kétségkívül nagy befolyással voltak ennek a merész irodalomnak a fejlődésére a kedvezőbb politikai viszonyok s különösen az orosz regényírók s a német socialisták eszméi. Ábovián már 1840-ben, „Örményország sebei“ czimű művében rámutatott a nemzet szenvedéseire; Nálbántján pedig megírta a szabadság énekét, a nép elé tárta helyzetének nyomorúságát és felhívta az önvédelmi harcra. S míg a költő Ágháján s a tudós Pátkánián Cherovpe és Emin jeles művekkel gazdagították a nemzeti irodalmat s Árdzruni a lapja, a „Méság“ útján üdvös reformok magvát hintette el: két forradalmi alak jelent meg az irodalom színterén, a dalnok Kámár-Kátibá (Pátkánián Ráfáel) és a regényíró Ráffi. Amaz megrázta a nép lelkét énekeivel, a melyben fegyverre hívja fel az örményeket s azt hangoztatja, hogy mentsek meg önmagukat és ne várokozzanak Európára, a mely nagyon messze, és az Istenre, a ki nagyon magasan van. Még nagyobb szélsőségekbe csapong Ráffi. Vakmerő hangon támadja meg az ősoket, azoknak egyházas, vallásos szellemét. A kurdok által feldult kolostor mélyéből így kiált fel „Dselaleddin“ czimű regényének egyik alakja: „Ó atyáim, ó ősök, én nem áldom az emlékezeteket. Ha a kolostorok helyett, a melyek csak úgy hemzsegnek országunkban, várakat építtetetek volna, ha a szent edények helyett fegyvereket vásároltatok volna s a tömjénfüst illatánál többre tartottatok volna a lőpor füstjét, most boldog lenne a hazánk! Nem áldom az emlékezeteket, ó írók, mert nem adtátok nekünk azt, a mit az élet követel. Hullákká tettetek bennünket, hozzá szoktattatok a zsarnokság súlyos és meggyalázó rabigájához!“ Merőben igazságtalan ez a vád és szemrehányás az örmény egyház és irodalma ellen. Nem vette figyelembe azt a szerepet, melyet a nemzet fentartásában játszott az egyház s azokat a szolgálatokat, melyekkel a nemzetet fogékonnyá tette a nyugati eszmék iránt. Ráffi igazi forradalmár. Tetőtől talpig le akarja rombolni az örmény szellem egész épületét, hogy új alapokon emelje azt újra fel. Valóságos brutalitás hangján szól nemzetéhez: „Mindazok a fajok,

a melyek fölötted uralkodnak és téged gyötörnek, a te munkádból élnek. Te vagy az erősebb, arra vagy hivatva, hogy polgárosult nép légy, a mint egykoron voltál. Legyen elég a türelemből és a könyörgésből, tanuld meg előbb önmagadat védeni, szeresd meg az emberi jogokat, kelj föl a zsarnokság ellen s olyan életed lesz, a minőt érdemelsz.“

Fogékony talajra találnak ezek az eszmék és intelmek abban az ifjú örmény nemzedékben, melynek jelleme a mostani forrongások közepette formálódik. Erkölcsi nevelése merőben elüt attól, a melyben az előbbeni generációk részesültek. Jobban ismeri hazájának multját s teljesen át van hatva a modern világ szabadelvű eszméitől. Inkább gyötri az a lesújtó érzés, hogy alsóbb minőségű fajok tartják leigázva. Tanultnak, a szabadságra megérettnek tudja és érzi magát. Élni akar és korlátok nélkül fejlődni... A keleti események további alakulásában fontos szerep várakozik erre a nemzedékre.

Dr. Molnár Antal.

Az anya intelme.

„Miért tekintesz jó leány
Oly vágygyal a kastély felé,
A hatalmas, ifjú lovag
Talán-talán már szivedé?“

„Igen anyám, óh tudd te is,
Szeretem hévvel, vágygyal őt;
Bevallá ezt ő is nekem,
Míg összejártuk a tetőt.“

„Vigyázz gyermekem, jól vigyázz,
A lovag büszke, gazdag ám!
Te előtte nem lehetsz más,
Mint egyszerű szegény leány!“

„Nem olyan ő, mint gondolod,
E büszke lovag földre hull,
Csókolja lábaim porát,
Ha lát, — s öröme, kéjre gyúl.“

„Ne higgy neki! Szent esküje
Hazug, csalárd szerelmi szó;
Minden örömind búra vál,
Ha hiszed, hogy mindez való.“

„Szelid szava, mint lány zene,
Gyakorta el-elandalít;
Szemének lobogó tüze
Lesújt és újra fölvidít.“

„Ne hallgasd lányom szép szavát;
Kerüld csábos tekintetét.
Míg én tőled távol leszek,
Ne lépd át házunk küszöbét!“

Az anya megy, a lány marad,
Szívében vágy és félelem,
Remegve várja, csak lesi,
Míg szép lovagja megjelen.

S az ifjú jó... Szilaj lovon,
Mint szélvész, úgy siet felé.
De jaj! a lány hő szerelme,
Úgy véli: már nem az övé.

Nem ijed meg a hős lovag,
Szól hozzá lágyan, szelíden:
„Szép leánykám jöjj ki hozzám,
Szívem, kezem tied leszen!“

És nézi s kéri újra őt
S a szív im győz a szív felett.
A lány az ajtót fölnyitá:
„Megyek! tied leszek, — tied!“

Ölébe kapja... E teher,
Oly édes, könnyű ő neki.
Repül a ló a bérczen át,
A hegyre föl s fölebb viszi.

Remeg a lány s oly félve kérd:
„Mi lesz hát mostan én velem?“
„Enyém lesz, — így az ifjú szól —
Enyém én ifjú kedvesem!“

De im a folyón által egy
Rozoga régi híd vezet.
Lábához a leány anyja
Épen e perczen érkezett.

S midőn azt látja, hogy lánya
Elhagyta őt hűtelenül,
Komor sötét arczulatán
Félelmetes fájdalom ül.

És átkot szórnak ajkai,
A boldog ifjú pár felé...
S az átok im, beteljesült:
A hab a hű párt elnyelé.

A híd betört... ló és lovas
S a hűséges leány, szegény —
Egy gyors eséssel mélyre hull —
Pihen a víznek fenekén.

Július.

Ki a félénk?

„Az örmények félénkek. A félénkség az örménynek egyik gyöngye tulajdonsága.“ Így ír a „Hájk“ egyik számában. És miért? — „Mivel a mézszárlás ideje alatt ellent nem állottak és engedték, hogy az ellenség juhként öltesse le őket.“ Szegény örmény! Pedig nem hibás! Ha meghal, azt mondják, miért halt meg? Ha életben marad, azt mondják, ni a félénk elfutott? Ha ellentáll, azt mondják, miért állott ellent és nyugtalanította az ellenséget? Ha ellen nem áll, azt mondják, miért nem állott ellen és engedte magát juhként megöletni? Ha fellázad, azt mondják, miért lázadt fel? Ha türe, azt mondják: félénk, nincs szíve.

De kérdem a mondott lap szerkesztőjétől, mit jelentenek e szavak: félénkség, bátorság? Minden ember bátor, ha van menedéke, fegyvere. Minden ember félénk, ha meg van fosztva az önvédelem eszközeitől. Ez a természet törvénye.

Az európai, az amerikai bátor és juhként nem öletik le; mert van fegyvere, ereje, vannak hadseregei, hajói!

Az örmény félénk és juhként öletik le, mert még egy darabka vas nincs kezében; mert nem ő van többségben; mert barbár, vad, mindenféle fegyverrel ellátott, nálánál nagyobb számú ellenségtől van körülvéve.

Ki a félénk? Talán az a fegyvertelen, kit hirtelen megtámad a fegyverrel és doronggal ellátott száz meg száz vademberből álló tömeg, mely dühös ebként öli meg őt? Vagy ezt a látványt közömbösen néző európai a félénk, a ki a helyett, hogy ezt a gonoszságot lecsendesítené, még az áldozatra támad és azt mondja, hogy az önvédelem érzékével sem bir, félénk, ellent sem állott, holott meghalhatott volna becsülettel?

Ki a vitéz? Talán az európai, ki a konstantinápolyi öldöklés idejében jobban félt az örménynél és menedéket keresett? Kik a vitézek? Talán a konzulok? kik felfegyverzett kávéház-ok nélkül Törökországban még a hivatalba sem mennek? Kik a vitézek? Talán a törökök? kik 50—100—200 fegyveres emberrel támadnak meg egy fegyvertelen örményt? Olyan vitézek, kik a fegyverest nem merik megtámadni. Ki a vitéz? Talán a szultán? kit állandóan 30.000 katona őriz palotájában és azért még sem hull ki soha kezéből a fegyver.

Ha a félénkség örmény tulajdon, nem csodálatos-e, hogy az örménység adott Oroszországnak oly vitéz katonákat, hős hadvezéreket? És ha a félénkség a török elnyomatás következménye, melyik nép az, mely — hasonló körülmények közt — el ne viselné e következményeket?

És ha a félénkséget sajátlagos értelmében is vesszük, ki a félénk? Az örmény-e, vagy talán a török, az európai, vagy az a hatalom, mely védelmet ígért és a kenyértörés idejében — visszahuzodott?

Igen, az örmény vereséget szenvedett — anyagilag, de erkölcsileg nagy győzelmet aratott a barbár török, a félénk Európa és a biztató nagy hatalom felett...

Örményből

A marseillei „Armenia“ után.

A magyarhoni örmény családok

GENEALOGIÁJA

tekintettel ezeknek egymás között levő rokonságára, s a vezeték- és keresztnévek etymologiai értelmére.

Eredeti, kiadatlan kútforrások felhasználásával írta **Szongott Kristóf**.

(Tizenegyedik folytatás.)

Záchno = Zachariás. L. Zachariás.

Záchovszki, *Záchno* = Zachar, Zakar, Zachariás. Gyergyó-Szent-Miklóson *Záchno* = Záchofi. L. Zachariás.

Zádíg, örmény szó (zádél, ázádél, szabadit igéből), jelentése menekülés, szabadulás, a zsidók kiszabadulásának ünnepe Egyptomból, húsvéti bárány, Krisztus feltámadása, a feltámadás ünnepe: húsvét. L. Gulin, Háruthiun, Pászákász, Zachar, Zachariás.

Zárog, a Dzárug, Dzerig elferdített alakja. Szam. vár. lev. 1819. L. Dzárug, Zerich.

Zártun, örmény szó, jelentése: éber, ébren. L. Gergely.

Záruch = Dzárug. Záruch Antal. Szam. vár. lev. 1764.

Zárug, a Dzárug rövidebb alakja. L. Dzárug, Zerich.

Zászlófi. L. Troncski alatt „Troságir.“

Zeffe. L. Szefer.

Zerich = Dzerig, öreg Simeon L. Dzerig, Simeon.

Zerif (Zárif) arab szó: szép, jó, kellemes, csinos. L. Csinás, Czifra, Dzerig, Mëndrul, Pribág, Sirin.

Zilihdár, perzsa szó: harcos, katona. Zilifdár oghlu (török oghul: fi) Minász volt a hazai örmények első püspöke. L. Ástá, Dsigár, Katona, Kátán, Osztián Szefer, Szilidár.

Zoruthiun, örmény szó, jelentése: hadsereg, katona. L. Dsigár, Katona, Osztián, Szefer, Szilidár, Zilihdár.

Zugráv. A görög ζωγραφος (képiró, géntánákir: ζωγραφιστής) szóból csinált a román: zugráv-t. Zugráv az örmény Náschárár román fordítása. L. Gárdsthév, Kip, Nágo, Náschárár, Nikos, Pap (Der-Márdirosz), Piktör.

Zuhál, arab szó: bolygó csillag, Kronosz. L. Bokor, Csillag, Hurmuz, Nuridsán.

Zsákotá. Zakota magyar szó: allerlei Zeug. Hágop mágánuámp Zsákotá. Szam. Ker. I. köt. 3 l. L. Ágop, Hágop.

Zsombori. L. Kovrig, Sombori.

Zsorá. Zor, (*զոր, զոր*) örmény szó: katona, harcos = Marczel. L. Ambur, Dsigár, Katona, Osztíán, Szefer, Szilidár.

Zsumerd. L. Bogdánfi, Dsumerd-ián.

II. A hazai örmények keresztnevei.

A latin egyházban csak a püspök bérmál; az örmény pap keresztelés alkalmával feladja a bérmálás szentségét is. 1850-ig csak az alább közölt keresztneveket használták az örmények; de az ötvenes évek óta más keresztény keresztneveket is adnak az örmény gyermekeknek. Sőt még olyan kereszt- és bérmáneveket is találunk közöttünk, melyek a martyrologiumban nincsenek meg (Árpád, Zoltán, Léda...). Van a lejjebb látható keresztnevek között néhány olyan keresztnév, melyek az örmény nemzet sajátos alkotásai (Minász, Vártán...). A többi keresztneveket, az örmény úgy tekintette, mint nemzetközi fogalmakat, a melyeket a maga módja szerint alakított át; ezen, a nyelvtörténetben kifejlődött alakokhoz aztán hagyományosan ragaszkodott is a legújabb időkig. A reánk szállott nevek közt vannak olyanok, a melyeket még a Hájg-dynastia idejében is használták (Ádám, Ábel...); az Arsacidák alatt perzsa nevekkal is éltek őseink (Choszrov, Árdásir...); a Pákráduni-házból származott királyok idejéből valók az arab nevek, a Rupenisták korában már európai (nyugati) nevekre is keresztelik az örmények gyermekeiket (Leon, Izabella...). Azután a vándorlás ideje alatt felvesznek tatár, georgiai, török, szláv, lengyel, román stb. neveket. Legtöbb keresztnév helyettesítése lehetetlen; mert a leggyakrabban használt keresztnevek már minden nemzet nyelvében nemzeti alakot öltöttek. Némely keresztnevet azért nem lehet lefordítani, mert nincs jelentése. A keresztnevek helyettesítésében hibák is

fordultak elő: így helyettesítették apáink a Káluszd-ot (Adventor) — Farkassal (Wolfgangus), a Vártán-t Mártonnal, a Mánug-ot szintén Mártonnal, az Ámirá-t Imrével, a Danig-ot Dániellel, a Mennás-t (Minász) Michaellel, a Thorosz-t Tódorral. . .

I. Finevek:

Ábel: a siró; a héber *abol* (sirni) szóból.

Ábkár (Ábágár), az örmény ávák ájr (*աւագ այր*: vitéz férfiú) szavakból.

Ábrahám: kiváló atya; a héber *ab* (atya) és *rám* (kiváló) szavakból.

Ádálbert: fényes nemességből való; a német *edel* (nemes) és *berth* (fényes) szavakból.

Ádám: ember; héber szó.

Ágop (Jakab) héber szó: a család.

Ágopsáh: Jakab-úr (sáh perzsa szó: ur).

Agoston: becsületben gazdag, a latin *augustinus*ból.

Albert = *Ádálbert*: fényes nemességből való. L. *Ádálbert*.

Alexa (Elek): az oltalmazó, a görög *ἀλεξω*-ból.

Aloziosz (Aloiziosz, Alajos) = *Ludvig*, a *hlud* (dicsőség, hír) és *wic* (harcz) szavakból: der *Kriegberühmte*, *harczban híres*.

Ámirá: fejedelem, a perzsa *emir* szóból.

Ándreász: a bátor, a görög *ἀνδρείος*-ból.

Ángszend (*Auxentius*): a növekedő, a latin *augeo* *mult idejéből* (*auxi*).

Ánton: a megbecsülhetlen, a latin *Antonius*ból.

Ántonás: *Antalos*. L. *Ánton*.

Árákhél: apostol, az örmény *árákhéal* (*արաքիւլ*: *hít-küldér*) szóból.

Árisztágesz: a legjobb, a görög *ἀριστος*: felsőfokából (*ἄριστος*: *ottimo*, *prestantissimo*, *eccellente*).

Ászlán: oroszlán-szívű vitéz, bátor, az arab *árszlán* (orszlán) szóból.

Ászvádur (*Bogdán*, *Adeodatus*): *Isten adta*, az örmény *Ászduádz* (*Աստուած*: *Isten*) és *dál* (*աւլ*: *adni*) szavakból.

Áthánásziosz: a halhatatlan, a görög *ἀθάνατος* szóból.

Ávák: nagy, az örmény ávák (αυαυ: fő, nagy, nemes) szóból.

Ávedikh: üdvözllet, az örmény ávedikh (αυεδικη) szóból.

Ávedum: annuntiatio, jelentés, híradás, az örmény ávedum (αυεδουμ) szóból.

Ázbej: Fülöp, az örmény ászbéd (αυαβηδ: lovag, eques, cavalliere) szóból.

Bághdászár: Boldizsár; babyloni nyelven: Bál kincse.

Bedros: Péter, a görög πέτρος (kő, szikla) szóból.

Bernárdinosz (Bernát): erős mint a medve, az ó-német beer (medve) és hart (erős) szavakból. L. Ursul.

Blágá (Benedek, Benedictus): áldott, a szláv blaga szóból.

Bogdán (Adeodatus): Isten adta, a szláv Bog (Isten) és dán (adni) szókból.

Boghigárposz (Polykárp): gyümölcshezó, termékeny, a görög πολυκαρπος (che produce molti frutti, fruttuoso) szóból.

Boghosz: Pál. L. a vezetéknevek között Pál.

Chácshádur. L. jelentését a vezetéknevek között.

Chácshig. L. jelentését a vezetéknevek között.

Chácsko. L. jelentését a vezetéknevek között.

Chálig, az örmény kálig (χαλιγ) elferdített alakja: kis farkas = Lupus, Volfgáng.

Cházár = Lázár. L. a vezetéknevek között Lázár.

Chêngánosz = Longinus, a latin longus (hosszú) szóból.

Dániel. L. jelentését a vezetéknevek között.

Délbej. L. Edelbej.

Dionysiosz = Dénes, a görög Διονύσιος (Bacchus papja) szóból.

Dominikosz = Domonkos. L. jelentését a vezetéknevek között.

Donovák. L. jelentését a vezetéknevek között.

Dumitru. L. jelentését a vezetéknevek között.

Dzárug, a Dzerig elferdített alakja = Simon. L. Dzerig.

Dzerig, az örmény dzér (δηρ) szó: öreg, senex, senior; a bibliai öreg Simeon helyett használtatik.

Edelbej = Adalbert. L. Adalbert.

Efrem, héber szó: termékeny. L. Boghigárposz.

Eghiá, héber szó: hatalmas úr.

Eliás. L. Eghia.

Elizeus, héber szó: Isten szabadítása.

Emanuel. L. jelentését a vezetéknevek között.

Emericus = *Henricus*. *Henrik*: hatalmas házból való; heim ó-német szó: ház és rich: hatalmas.

Erazmus: szeretetreméltó, a görög *ἔρω* (szeretet, Amor) szóból.

Eugen = Jenő; a görög *εὐγενής* (nemes) szóból.

Ferencz. L. jelentését a vezetéknevek között.

Fidur. L. jelentését a vezetéknevek között.

Filipposz = Fülöp: lókedvelő, *amatore de' cavalli*, a görög *φιλιππος* szóból.

Fienkucz. L. jelentését a vezetéknevek között.

Gábor. L. Gábris.

Gábris = Gábor. L. Gábor név jelentését a vezetéknevek között.

Gárabéd. L. jelentését a vezetéknevek között.

Gergel. L. jelentését a vezetéknevek között.

Geghemesz = *Clemens* (Kelemen). *Clemens* latin szó: kegyes.

Geghementosz = *Clemens*: a kegyes.

Ghugász = Lukács. L. jelentését a vezetéknevek között.

Girágosz. L. jelentését a vezetéknevek között.

Guláf, a guláb perzsa szóból: rózsavíz, *aqua rosacea*.

Gurneliosz = Kornel: szarúszilárd, Hornfest, a latin *cornu* szóból.

Hágopsá. L. jelentését a vezetéknevek között.

Hákubás = Jakabos; az ás a magyar as, os, es, ös képző román alakja. L. Jakab jelentését a vezetéknevek között.

Hánig = Jánoska. L. Hohánnesz (Ohánnesz = János) jelentését a vezetéknevek között.

Hánko = Jankó, János. L. jelentését a vezetéknevek között.

Háruthium = Páskál, Páskul, Páskuly. L. Háruthium jelentését a vezetéknevek között.

Hoszepe = József. L. József jelentését a vezetéknevek között.

Hovágim = Joachim. L. Joachim jelentését a vezetéknevek között.

Huszdineáh = Jusztinián, a latin justus: igazságos szóból.

Huszig = Hesychius, a görög ἡσυχος (csendes, hallgató, tranquillo, quieto, silente) szóból.

Ignác: tűzes, a latin ignisből.

Imre. L. Emericus.

Izsáh = Izsák. L. Izsák jelentését a vezetéknevek között.

Iszaj. L. jelentését a vezetéknevek között.

Jákub = Jakab. L. Jakab jelentését a vezetéknevek között.

János. L. jelentését a vezetéknevek között.

Jolbe, Jolbej. L. Ádálbert, Albert.

Kajtán (Káetán, Kájtán), az Adeodat, Bogdán helyettesítője.

Káetán = Kajtán. L. Kajtán.

Kákicz (Kákig) örmény keresztnév; nem lehet lefordítani, mert nincs jelentése.

Káluszd. L. jelentését a vezetéknevek között.

Káprél = Gábor. L. Gábris.

Kápriel = Gábor. L. Gábris, Káprél.

Károly: férfiás, vitéz, az ó-német karle szóból.

Keork = György. L. György jelentését a vezetéknevek között.

Kirkor = Gergely. L. Gergely jelentését a vezetéknevek között.

Kirkos, a Kirko(r)s(áh) rövidebb alakja. L. Kirkorsáh.

Kirkosáh, a Kirko(r)sáh másik alakja. L. Kirkos, Kirkorsáh.

Kirkorsáh = Gergely-úr. L. jelentését a vezetéknevek között.

Kivork. L. Keork.

Krecsun = Gratianus (Karácson). Graczián: a kegyes, a latin gratia-ból. L. Krecsun a vezetéknevek között.

Krikor = Gergely. L. Krikor a vezetéknevek között.

Kristóf. L. jelentését a vezetéknevek között.

Krisztá, a Kristóf román alakja. L. Kristóf.

Kriszdoszduz. L. jelentését a vezetéknevek között.

Kriszdáfor = Kristóf, a görög *χριστοφορος*: Krisztushordozó szóból.

Ládizslávosz = Ladislaus, László: dicsőséges, a szláv vlada (hat, het) és slas (fény) szóból. A lengyel-szláv Vladislausból csináltak a magyar történelemírők: Ulászló-t.

Longinus: hosszú, a latin longusból. L. Chêngánosz.

Lorencziosz = Lörincz, Laurencius: babérkoszorús, babérhordozó, Lorbeerträger, a latin laurus (borostyán, babér) szóból.

Lukács. L. jelentését a vezetéknevek között.

Luszíg, az örmény lujsz (*լոյս*: fény, világosság) szóból = Lukács. Sokan a Luszíg nevet Luszávoricsh (Illuminator) értelemben is használják.

Mádáthiá, héber szó: az Úr ajándéka = Theodor, Tódor.

Márim, az Auxentius, Oxendius elferdített örmény alakja. L. Auxentius a vezetéknevek között.

Mánul: csinált, az arab m'amul szóból.

Mánug = Emanuel. L. Mánug (Emanuel) a vezetéknevek között.

Marczell: ifjú harcos, a latin mars szóból.

Márdirosz = Márton: Krisztus tanúja, vértanú, a görög *μαρτυρ*, *υποσ* szóból.

Márgosz = Márkus, Márk: fénylő, sima; héber szó.

Márk. L. Márgosz.

Márkulea. L. Márgosz, Márk.

Márne: csalárdság, a héber mármáh szóból.

Máruf: nyilvános, ismeretes, jelentékeny, az arab máruf szóból.

Mártinosz. L. Márdirosz.

Málheosz = Máté: ajándékozott, ein Geschenkter; héber és syr szó.

Melikh, arab szó: király, rex; az európaiak csak a Reginá-t használják keresztnév gyanánt, az örmény a Rex-et (Melikh) is használja.

Mesko = Melchon (Melchior, Menyhárt, Menyhért. L. Mesko a vezetéknevek között. Melchon (*מלך*) héber szó: azoknak királya, király, rex, melikh.

Melchon = Menyhért, király, melikh. L. Mesko.

Mêgêrdics (Μηγέρδικς) örmény szó: keresztelő, Βαπτιστή., Baptista; Szt-János sajátlagos neve (Keresztelő-János: Joannes Baptista).

Mêrkucz: kis Márk. L. Mêrkucz a vezetéknevek között.

Meszrob (Μεσροβ, Μεσροβρ) örmény keresztnév. Nincs mivel helyettesíteni.

Miklus (Miklós, Mike, Mikó): a nép legyőzője; a görög νικέω győzők, vincere, riportare la vittoria) — és λαός (nép, popolo, moltitudine) szavakból. L. Pheruz a keresztnevek között.

Michäel (Mikó, Mihály, Mikhál): Istenhez hasonló, a héber maskal El-ből.

Minász örmény keresztnév; helyettesítője: Mihály.

Mitko, Krimiában olasz hatás alatt (genuai olaszok) Michäelből alakult keresztnév.

Movszesz (Moszesz) héber szó: vízből kivett: Mózes.

Mughál = moghol; az örmény moghol-nak nevezi a tatárok egyik törzsét. L. Mechithár szótár 319 l.

Nárczissus = Narses; nárczis (virág). L. Nerszesz.

Násztur = Nestor, Dzerig, öreg Simeon. L. Dzerig, Násztur a vezetéknevek között.

Nerszesz (Norszesz; némelyek helytelenül Mózes-sel helyettesítik): Narses, nárczis (virág). L. Narczissus.

Nigoghájosz (Nicolaus): Miklós. L. Miklós, Nikula a vezetéknevek között.

Nigol, a Nicol(aus) átírt örmény alakja: Miklós. L. Miklus.

Nikulá, a Nicolaus román alakja. L. Miklus.

Ogholko. Oghulluk török szó: fogadott fiú, adoptivus, adoptivus filius; ebből betűáttétellel: oghulkul, oghulku, ogholko.

Ohánnesz (Joannes, János): kecses, a héber johânân-ból.

Okoszdzinosz (Augustinus, Ágoston) a latin augustus-ból: becsületben gazdag. L. Ágoston a vezetéknevek között.

Oxendiosz (Auxentius). L. Ángszend a vezetéknevek között.

Onofriosz (Onufrius), a görög ὄνοφροβός-ból asinajo, βεζουού (isbán), számárhajtó.

Ovágim (Joachim): az Úr által előkészített, a héber jah hechim-ből.

Párnábász (Barnabás): a próféta fia, a kháld bar (fiú) és nabi (próféta) szavakból.

Párszéggh (Balázs): a király, az uralkodó, a görög βασιλεύς-ből. L. a vezetéknévek között Chontikár, Császár, Melikh, Szultán, Thákvor.

Pheruz (Feruz) = Victor, a perzsa firuz szóból.

Simá, a Simávon (= Simon) rövidebb alakja: a kit meghallgattak, a héber simhon-ból.

Simko (= Simon), a Simon (Simeon) névnek olasz képviselővel (co) ellátott másik alakja.

Stanislaus (Szaniszló): az állam dicsősége, a szláv slas stan-ból.

Szárkisz = Sergius. Orosz férfi név. Nincs helyettesítője.

Száko = Izsák. L. jelentését a vezetéknévek között.

Sztephán = István. L. jelentését a vezetéknévek között.

Szefer = katona. L. jelentését a vezetéknévek között.

Szeghpesztrosz (Szilveszter): Erdősi, erdőből való, a latin silva szóból.

Szikucz = kis Izsák. L. jelentését a vezetéknévek között.

Szimon = Simon. L. Simá, Simko.

Szoghomon (Salamon) héber szó: békéltető.

Tániel (Dániel): Isten ítélete, a héber dan (biró) El-ből (Isten).

Távít (Dávid): a szeretett, a héber david-ból (gyöngédség, szeretet).

Toder (Tódor): az Isten ajándéka. L. jelentését a vezetéknévek között.

Toderás = Tódor. L. jelentését a vezetéknévek között.

Todericz = Tódor. L. jelentését a vezetéknévek között.

Toderig = Tódorka. L. Tódor.

Thúdeosz (Tádé), syr férfi név: az okos, eszes.

Theodorosz = Tódor. L. Tódor a vezetéknévek között.

Thorosz (Tharadius) = Theodor, Tódor.

Thumán (Tamás); az ikertestvér, a héber thomin-ból.

Uszep (József): gyarapodás, a héber iosef-ből.

Vártán, örmény keresztnév: Rózsa.

Vártánesz, örmény keresztnév: Rózsa.

Várteresz, örmény keresztnév: Rózsaarczú, Rózsa.
Vártíg: Rózsácska, kis rózsa, Rózsa. L. Várt-erész.
Vászil = Vazul: király. L. Chontikhár, Melikh, Thákvor.
Vertán, a Vártán másik alakja: Rózsa.

Vincze: a ki önmagán uralkodni képes, a latin vincensből.

Záchno (Zacharias): a kiről az uralkodó megemlékezik, a héber zécher jah-ból.

2. Nőnevek:

Ágáthá: a jó, a görög ἀγαθή-ből.

Ángelá: a híradónő, hírdető, törökül cháberdsi, a görög ἄγγελος-ból.

Ániská (Anna): a kedves, a héber hanán-ból.

Ánná = Anna. L. Ániská.

Ánnácháthun: Annaasszony, Annaúrnő, a héber hanán (kedves) és a török cháthun (úrnő, kisasszony) szavakból.

Ánnámáriá = Anna-Mária. Anna jelentését l. Ániská alatt; Mária: tenger királynője, a syr már (úr) és iam-ból (tenger).

Ánnig = Nina, Panna. L. Ániská.

Ánucz = Annácska, Aniko. L. Ániská.

Ánuczá = Annácska. L. Ániská.

Ántiká = Antonia: a megbecsülhetlen, a latin Antonius-ból.

Ápolloniá, görög női név: a fénylő, világos.

Aurelia (Aranka), a latin aurum-ból (arany). L. Oszgihád.

Ázád (ազադ: szabad) örmény keresztnév = Liberta, Liberata.

Bálbíná, balbus (rebegő, selyp, akadozva beszélő) latin szóból.

Bárbára (= Peregrina, Borbála) a latin barbarus (idegen) szóból.

Bêrbêruk. L. Bárbára.

Bernarda: erős, mint a medve, a teuton Beer (medve) és hart (erős) szóból.

Boris = Borbála. L. Bárbára.

Brigidá (Brigittá): a segítség, a híd, az angolszász bridge szóból.

Chászháthun: drága, tiszta asszony, az arab chász (tiszta, nemes, becses, drága) és cháthun (asszony, úrnő) szókból.

Choszrovituchd: Choszrov leánya. (Choszrov keresztnév, tuchd az örmény tuszdêr *ημυμη* [leány]) szóból.

Chutlube: fénylő játék, a perzsa chith (fénylő) és az arab lubeth (játék) szavakból.

Dánszuch?

Diruhí (*ωρημνιση*) örmény szó: úrnő, Domina. V. ö. az örmény hi (nő) és a német in (König-in: király-né, Köchin: szakács-né) képzőt.

Dominiká: úri, dicső a latin dominicus, a, um-ból.

Dolváth = Beatrix, Fortunata. L. Dolváth a vezetéknevek között.

Dolkucz = Dorottya, Dora, Dorna. A Dorotheának román ucz szócskával képezett kicsinyített alakja. Dorothea: Isten ajándéka, ezen görög szavakból *δωρον θεοῦ*.

Duducz. L. jelentését a vezetéknevek között.

Dzágihig (*δωνηη*) örmény szó: virág = Flora. L. Virág a vezetéknevek között.

Dsás-cháthun. Dsás perzsa szó: kamara, dsás-cháthun: első asszony. L. Ulcháthun.

Dásul. Dsás (*δου*) örmény szó: étel, ebéd; ul román határozó szócska (a, az) = Szábor, Sapor.

Duhár (kohár), arabul dsevher: drágakő.

Eghiszábeth = Erzsébet: Isten dicsőségének háza, a héber El (Isten), isa (üdv) és beth (ház) szavakból (Erzsi, Örzi, Bözse, Peri, Perzsike).

Eremia = Jéromoska: szent név, a görög *ιερός* (szent) és *ερωα* (név) szavakból.

Erzsébet. L. Eghiszábeth.

Eszther héber szó: csillag. Mechithár szerint (88 lap): titkos, pusztuló.

Eufrázia, a görög *εὐφρασιος*: könnyű a szóval való kifejezés, könnyen beszélő, ismeretes; facile ad esprimersi, noto; törökül belli (ebből csinált a hazai örmény: belgéli).

• *Evá*, héber nőnév: az élet anyja.

Evginia (Eugenia): jól született a görög *εὐγενής* szóból.

Feruz (Pheruz) = Victoria (győző) a perzsa firuz szóból.

Febrone (Febronia) a régi etrusk februo (tisztulok) igéből = Klára.

Franziská = Liberata. L. Frénkucz jelentését a vezetőnevek között.

Gádárine = Katalin, a görög *καθάριος* (tisza, clarus, purus, mundus) szóból. Gádár = Katalin = Klára (Clara).

Gájánná = Gaján, Kaján; jelentése (?).

Gheghine = Ilona. Görög női név: világító, ragyogó, híres.

Gertrud: a nagyon szeretett, a teuton gern-trud szóból.

Guhár. L. Dsuhár.

Guláb perzsa szó: rózsa-viz, aqua rosacea = Róza.

Gulbigár, a perzsa guldár (rózsa, rózsa-termő hely) szóból.

Gulicz a perzsa gul (virág, rózsa) és icz örmény kicsinyítő szócskából: kis rózsa, rozsácska.

Gulisztán perzsa szó: rózsa, rózsakert.

Hájli (*ساجلی*) örmény szó: tükör.

Héghine = Helen, Ilona. L. Gheghine.

Hedvig, ó-német női név: harcosnő, győzőnő = Victoria.

Hoczik, a Ripsima kicsinyített alakja. L. Ripsima.

Hopisz, a Ripsima kicsinyített alakja. L. Ripsima.

Horopszime = Ripsima. L. Ripsima.

Ignácia: tűzes, a latin ignis (tűz) szóból.

Ilenucz = Ilonka. L. Gheghine, Heghine.

Jáchut = Jácint (drágakő, jácintkő).

Jákubiná, a Jákob héber névből képzett nőnév: utószülött, álnok, ravasz.

Johánná, a Jóhannes héber finévből, (melynek jelentése: Isten ajándéka, Gotthold, Gnadenkind,) képezett nőnév.

Josefa: gyarapodás, szaporodás, a héber iosef-ből („Isten fog még egy gyermeket adni.“)

Julia, latin szó: ifjú.

Julis. L. Julia.

Juliána. L. Julia.

Kajtáná. L. a finevek között Kajtán.

Kajtánka. L. a finevek között Kajtán.

Kajtus. L. a finevek között Kajtán.

Kátáriná = Clara, Klára; Kati, Katicza, Katika, Katalin. Görög női név: tiszta, szemérmes.

Katicz = Katicza. L. Kátáriná.

Kátrin = Katalin. L. Kátáriná.

Károliná = Karola. Ó-német női név: erős, erőteljes.

Kétus = Katika. L. Kátáriná.

Khemál = Tácián. Arab szó: hallgatás.

Klára = Katalin. L. Kátáriná.

Krisztiná, a latin cristianus, a, um (keresztény) melléknévből képzett női név.

Laurenciá, a latin laureatus, a, um melléknévből: borostyánnal vagy babérral koszorúzott, borostyános, babéros.

Lizi, az Elizabetha (Erzsébet) kicsinyített alakja. L. Eghisábeth.

Leonárda: erős, mint az oroszán; a teuton hart (erős) és a görög leon (oroszlán) szavakból. L. Bernárdá.

Luczia: világos, fénylő, napfelföttekor született; a latin lux (világosság) szóból = Lucza.

Lusztigín, az örmény luszêngá, luszíngá (լուսիկայ, Լուսիկայ: hold) szóból. Holda, a menny úrnője.

Magdalená = Magda, Magdolna, Magdus női név: a főséges.

Májcho, a perzsa májchos = májhos, mejchos szóból: édes-savanyú, borizú.

Májrán = Mari (Irma), Mária, a mirjám héber szóból: akaratos, daczos, makacs.

Máni = Mánig, Mánji, Mánna. L. Nunc.

Mánuság (մանուշակ) örmény szó: Viola; a tatár-perzsában és arabban: menekse, menefse, benefse.

Máris = Mari. L. Májrám.

Margit, a görög μαργαρίτης szóból: drágagyöngy.

Márkáríd = Margit. L. Margit.

Mártá, héber női név: bús, szomorú, szomorkodó.

Melikh arab szó: királyné, Regina.

Melus. L. Methilda.

Methildá (Megthildá) az ó-német Machthild, Mechthild szavakból: erős szűz.

Mériucz = Mari. M. Májrám.

Mariska. L. Májrám.

Nune (Nino, Nuni = Máneá, Anna) neve azon szent nőnek, ki a georgiaiakat a keresztény vallásra térítette. L. Ánná.

Nurig. Nur arab szó: fény, világosság, ig örmény kicsinyítő szócska (acska, ecske); nurig: csillagocska, kis csillag, Stella.

Oszkihád (*oſkhiad*) örmény szó: Aranka, Aurelia.

Pánicz, a Pan(na = Anna) és icz kicsinyítő szócskából: Anna, Panna, Pannus.

Petronella: kökemény, a görög petrá szóból.

Priská, a latin priscus, a, um melléknévből: hajdani, régi, ősi. A Priská-ból csinált a magyar: Piroská-t.

Regina latin szó: királyné. L. Melikh, Thákuhi.

Ripsima, latin női név. L. Hoczik, Hopisz, Horop-szime, Szirma.

Sákhár örmény szó: cukor. A sákhár szó tizenkét nyelvben is előfordul.

Szará héber női név: feleségem, úrnő, királyné, Regina.

Szántughd (*szantughd*) örmény szó: lépcső, lajtorja.

Szêchabeth, az Elisabeth elferdített alakja: Erzsébet.

Szêrpuhi (*szêrpuhi*) örmény szó: szent asszony, szent leány, Sancta; az örmény „Üdvöz légy“-ben: „Szêrpuhi Máriám:“ Sancta Maria.

Szirma, a Hêripszime rövidebb alakja. L. Ripsima.

Sophie, a görög σοφία (bölcseiség) szóból: Zsófia.

Szultán, arab szó: királyné, Regina. L. Melikh, Thákuhi.

Thákuhi (*thakuh*) örmény szó: királyné, Regina. L. Szultán.

Tuchtár az örmény tuszdêr (*qncunp*: leány) szóból; a görögben θυγάτηρ, a németben: Tochter, a perzsában: duchter, dochter, a szanszkritben: tuchtár.

Ulcháthun arab szó: első asszony. L. Dsás-cháthun.

Uliánna = Juliánna. L. Julia.

Urszulia, a latin *ursus* (medve) kicsinyített alakjából (*ursula*: kis medve). Az *ursulából* csinálták az Orsolyá-t.

Várte, az örmény *várte*-(ni, *վարդե*: rózsa) rövidebb alakja: Róza, Rózália. L. Gulisztán.

Vártig (*վարդիգ*) örmény szó: kis rózsa, Róza, Rozalia. L. Várte, Vártuhi, Vártenikh.

Vártuhi (*վարդուհի*) örmény szó: rózsás nő, Róza, Rozalia. L. Várte, Vártig, Vártenikh.

Vártenikh (*վարդենիք*) örmény szó: rózsa, rózsató. L. Gulisztáv, Várte, Vártig, Vártuhi.

Várvár, a Borbála román alakja. Barbara lett a görög *βαρβαρος*-ból: idegen, külföldi; a Barbarából csinált a magyar Borbálá-t.

Veroniká: valódi kép, a latin *vera icon*-ból.

Vincencziá, a latin *vinco* (győzők) igéből: a ki önmágán tud uralkodni.

Záblu, az Izabella rövidített alakja. Izabella az Erzsébet spanyol alakja. L. Eghiszábeth, Erzsébet.

Zátreg (Zátrig) örmény szó: izsop, hyssopus.

Zártun (*զարդուն*) örmény szó: éber, ébren, Gregoria.

Zuhál (zugál, zuchál) arab szó: bolygó csillag, Kronosz.

Zuzánná. Susán örmény szó: lilium, a héber nyelvben: sosán, susáná; arabban, perzsa-, tatárban: szuszen, szevszen, szuszán.

III. Befejező rész: Statisztika.

Ezen könyv első részében („I. A hazai örmények vezetőkevei.“) között ezerszáznolcvankét (1182) családnév statisztikája következik:

1. *Élő családok*: Antal, Antalfi, Ábrahám, Áffumi, Ágopsa, Ágoston, Áján, Ájváz, Ákoncz, Álács, Álexa, Ámberbo, Ámirás, Ániéczi (Ánérdsi), Ászlán, Ávéd, Ávedikh, Ázbej, Balta, Bájáczi, Bányai, Bátrin, Bázár, Beczás, Begidsán, Belcsug, Beltegár, Besenszki, Beszter, Betá, Beteg, Bêzá, Bihul, Biluska, Biró, Blágá, Bocsánczi, Bogdán, Bogdándi, Bogdánfi, Bogdánovics, Boghosz, Bor, Borítás, Bosnách, Budzát (Buzát), Budzeskul (Buzeskul, Buzesko), Bulbuk, Bumbár, Burgya, Burnáz, Buslig,

Cábdebo, Chácsko, Chárib, Cheul, Csákány, Császár, Csáusz, Cshár, Cshicshág, Csiki, Csillag, Csokán, Csomák, Csonka, Csontos, Czárán, Czetz, Czêvâdzjégh, Czholun, Czifra, Cziriák, Dalmai, Danigovics, Dájbukát, Dániel, Dávid, Deák, Der, Diráczhu, Dobál, Dobos, Dobribán, Dombi, Dondon, Donogán, Donovanák, Donszki, Drágomán, Dregán, Drótos, Dsehez, Dsokêbin, Duha, Duducz, Dzarug, Dzerig, Elekes, Ember, Eránosz, Erős, Esztegár, Fark, Farkas, Fáraó, Fátter, Fehér, Fekete, Flóra, Florián, Frênkucz, Fugulyán, Gajzágo, Gábor, Gábrus, Gágh-Márko, Gágh-Száko, Gágugh, Gál, Gámenczi, Gárábéd, Gergely, Gergelyfi, Girágosz, Gopcsa, Gogomán, Goriá, Gorove, Govrik, Görög, Gyergyai, Gyertyánfi, György, Hamari, Haraga, Haragai, Hari, Harmath, Hácsko (Hácskuj, Hácskul), Hándsul, Hándsulovics, Hánkovics, Hárib, Hêbás. Hêcz, Hofer, Hollósi, Hornoj, Horom, Issekutz, Istvánfi, Iszáj, Izai, Izmaél, Izsák, Izsáki, Jagamast, Jakab, Jakabfi, Jákobi, Jákubovics, Jásik, Jégdáli, Jeremiás, Jolbej, Joseffi, Juhász, Jursa, Kandra, Kandrai, Kapatán, Karátson, Karátsonyi, Kasza, Katona, Kazacsai, Kákicz, Káluszd, Kándrá, Kápdebo, Kârêngecz, Kárimisz, Kátteró, Kehes, Kendof, Kepri, Kerekes, Keresztes, Kêrpit, Kincses, Király, Kirkosá, Kis, Kok, Kokonyigá, Kokor, Kolcza, Kondrai, Konrád, Kontrás, Kopasz, Kopács, Kopár, Korbul (Korbuly), Kosotán, Koszá, Kovács, Kovásznai, Kovrig, Kozocsa, Kôvér, Krêsttis (Kristis), Kritsa, Kristóf, Lába, Ládai, Ládá, László, Lászlóffi, Láth, Lázár, Lengyel, Leon, Lukács, Lukácsfi, Lukácsi, Lulim, Lutz, Maradék, Marosán, Marosfi, Máli, Mánási, Mánya, Márdirosz, Márkovics, Márnai, Mártonfi, Másvilági, Másztig, Medgyesi, Melikh, Merza, Mesko, Mészir, Mihály, Minga, Miron, Misug, Mitfisz, Mokucz, Moldován, Molnár, Morár, Moroz, Mug, Munds, Murádin, Nágo, Násztur, Návai, Nevelics, Nigol, Novák, Nuridsán, Nyegrucz, Onucsán, Osztian, Ötvös, Pakulár, Pap, Pattantyús, Pál, Pálfi, Pánicz, Pápêd, Páskucz, Páskul, Pát, Pátrubán, Pêrint, Persián, Petelei (Peteláczhi), Petul, Pictor, Pipás, Piros, Placsintár, Polgár, Polyák, Pongrácz, Popovics, Pribág, Publig, Pungucz, Rác, Rátotta, Remundás, Retezár, Román, Roska, Rozsdás,

Rusz, Sáhín, Sárbej, Sárga, Sárosi, Sáska, Simay, Simávon, Simkovics, Simon, Simonovics, Sirin, Slafkovics, Slakovics, Stefánovics, Szabó, Szappanyos, Szábondsi, Száchá, Szalási, Számtartó, Szárokán, Szász, Száva, Szebeni, Szefer, Szeferovics, Szenkovics, Szentpéteri, Szimáon, Szjévitko, Szongott, Szutás, Tamási, Tarisnyás, Tákesz, Temesváry, Thochor, Todorfi, Todorovics, Tolokán, Toth, Tömlő, Török, Trásztádsi, Turessa, Tütsek, Túzes, Urmánczhi, Vastag, Vákár, Várterész, Vászil, Vertán, Verzár, Vikol, Virág, Voith, Volf (Wolf), Zábulik, Zachariás, Zászlófi, Zuhál. Összesen: 367.

2. *Kihalt családok*: Apostol, Ábu, Álláverdi, Ánászun, Ánaniás, Árachel, Árvai, Ászján, Báb, Bábíg, Bárádsi, Básániká, Bedo, Bêrbiár, Bêrdul, Bihár, Boeskás, Bódog, Bores, Borocza, Borsos, Bostin, Bovteá, Budách, Budákovics, Burik, Butá, Chácshig, Cháftádsi, Cháláds, Chev-Észdephán, Chev-Luszíg, Chev-Ohánnesz, Chutlube, Csách, Cserceser, Cservics, Cshámcsheán, Cshébáhián, Csojná.

— Befejező rész a jövő füzetünkben. —

Kisebb közlemények.

Hugo Viktor a hitoktatásról. A francia nemzetgyűlésnek 1850. január 15-én tartott ülésében így kiáltott fel Hugo Viktor: „A vallásos oktatás napjainkban szükségesebb, mint bármikor volt. Minél inkább növekszik az ember, annál inkább kell hinnie! Korunknak majdnem egyetlen szerencsétlensége az a törekvés, mely mindent ez életbe akar helyezni. A földi, az anyagi életet tűzve czélul az ember elé, minden bajt súlyosabbá tesz a tagadás, mely a felfogásnak végső eredménye. A szerencsétlenség elnyomatását még a megsemmisülés és a szenvedés türehtelen súlyával is hatványozzák. A kétségbeesést isteni törvénynyé teszik! Innen a beteges társadalmi rángatódzások. — Én ohajtom javítani azok anyagi helyzetét, a kik szenvednek; de az első javítás abban áll, hogy reményeket adjunk nekik. — A mi engem illet, én erősen hiszek egy jobb világban. Eszemre nézve ez a legfőbb bizonyosság, épp úgy, miként lelkemnek legfőbb öröme. Ugyanazért őszintén, — többet mondok, — forrón akarom a vallásos oktatást!”

Országos fegyintézetünk épületei Szamosújvár város északi végén fekszenek, s három különböző korszakból erednek. Az egyik rész Martinuzzi bíbornoknak 1542. évben alapított vára, — a második rész II. Rákóczy György erdélyi fejedelemnek 1653. évben emelt épülete volt, — míg a harmadik rész a tulajdonképeni letartóztatási főépület a régi várfalak helyén 1860. évben emeltetett az orsztrák abszolút kormány rendelkezése folytán. Ezen országos intézetben a fegyenczek nagy része ugynevezett halina-szürposztó és pokrócz-gyártással foglalkoznak. Ezen iparág az 1886. évig ugyancsak a főépületben üzetvén, a vele járó nagy por s a gyapjú-hulladékok atomjai a főépület minden részét ellepték és számos megbetegülést idéztek elő. Lényegesen javította meg tehát a helyzetet az, hogy a most említett évben, több mint huszonnolcezer forint költséggel egy külön munkatermi épület létesítettett, s abba úgy a szürposztó-gyártás, mint a nagyobb zajjal és több ipari hulladékkal járó egyéb iparágak kihelyeztettek.

Irodalom és művészet.

Cantu Caesar kritikája. A nagy, katolikus történettudós: Cantu, az olasz irodalmi viszonyokat bírálgtván, érdekesen hü képét adja a mai állapotoknak; a mely ismertetésből egy pár töredéket elég figyelemreméltónak tartunk itt is reprodukálni. A hírlapirodalom — mondja Cantu — mialatt korlátlan uralomra vágyott, s meg is nyerte azt, az ellentét kedvéért eszes állatoknak nevezett emberek fölött, elveszté saját méltóságát, egyesek szenvedélyeinek, egy-egy kávéház látogatóinak tolmácsává alacsonyítván le magát, s az érkölesromboló népvézerek tönkre silányították hitelét sokoldalúságokkal, — s az ebből eredő ellenmondásokkal. Mily nagy az érdemük azoknak, kik azzal dicsekedhetnek, hogy sohasem nevettek ki szép cselekedetet, s hogy nem riasztották el az erényt!... A naponként gombamódrasaporo d o r e g é n y e k ú g y t ű n t e t i k f e l a v i l á g o t, m i n t k ó r h á z a t, v a g y p e d i g m i n t d o l g o h á z á t a v a g y é p p e n m i n t e g y b ű n b a r l a n g o t; l e d é r r é s z l e z e t e s é k, t e r m é s z e t - e l l e n e s s z e n v e d é l y e k, b i z a r r j e l l e m e k é s p i m a s z t a n o k b é l y e g e z i k a z o k a t!... Mily szerencse igazán, hogy olyan messze esik Magyarországtól az a korrumpált Olaszország, hogy a mi édes hazánkban mit sem találhatunk föl, ama szégyenletes dolgokból!

Levél a szerkesztőhöz. Dr. Temesváry János kedves munkatársunknak Köln-ből júl. 15-én írott szép leveléből e sorokat közöljük: „A messze távolból szívélyes üdvözetemet küldöm önnek. Köln páratlan templomával annyira lebilineselt, hogy a tervezett egy nap helyett hat napot töltöttem itt.“ — Együttal alkalomszerűnek tartjuk ugyancsak dr. Temesváry tanárnak 1894. márcz. 9-én Rómából küldött leveléről is megemlékezni. E levélben a többek között ezeket mondja: „Mindenek előtt üdvözlöm t. Szer-

kesztő Urat az örök városból, hol már negyedik napja nézem a nevezetességeket. Tegnap délután a „Propadanda Fide“-intézet növendékei között öt örményre akadtam (nines is több), u. m.: Gárábéd Cserkesleán (Brussá-ból), Mègèrdics Mechmuni (Márziván-ból), Háruthiun Bedroszián (Ancira), Aristágesz Háruthunián (Urmia), Gárábéd Emirkánián (Diárbekir). Derék ifjú mind az öt és jól tanul.“

Mi ujság az örmény világban?

A „cilicia“-i örmények száma. Az ecsmiádzini „Ararát“ czimű havi folyóirat szerint 53.430 örmény ház és 267,150 személy (ha egy házra öt személyt veszünk) van Ciliciában. És pedig városok és falvak: Adánában és falvaiban 3600 ház, Dárszonban 800 ház, Merszinben 150 ház, Szelevgiában 200 ház, Sziszben 600 ház, Ghárábázárban 300 ház, Hádsènben és falvaiban 5600 ház, Váh-gában 200, Zejthunban és falvaiban 4500 ház, Fèrnuzban 800 ház, Gábánban 800 ház, Gogiszon- és falvaiban 1000 ház, Efeszoszban 200 ház, Elbizdánban és falvaiban 500 ház, Gurinban 3000 ház, Tarendében 1000 ház, Ásodiban 800 ház, Jozghádban és falvaiban 5000 ház, Mándsèlékban és falvaiban 2500 ház, Márásban 3000 ház, Ajnthábban 2500 ház, Khilisben 500 ház, Hálebben 600 ház, Antiochiában és falvaiban 2200 ház, Balenben és falvaiban 400 ház, Iszgenderunban 80 ház, Cshorkhmárzban és falvaiban 3000 ház, Mámestiában 200 ház, Örmény-hegy falvaival 2000 ház, Behszniben 600 ház, Ádijámánban és falvaiban 800 ház, Málátiában 3000 ház, Ducshrigban 8000 ház, Everelkhuben 600 ház. Összesen $53.430 \times 5 = 267,150$ személy.

Az örmény egyik hibája. A marseillei „Armenia“ egyik számában „Ibrail“ czím alatt a következőket olvassuk: „A görög bárhol legyen, görög; a helyváltoztatással nem változtatja meg sem nemzeti, sem vallásos szokásait. Ha száz idegen között két görög van: ez a kettő görögül beszél. Ha milliómokra tett szert a görög, akkor sem hagyja el nemzeti nyelvét, vagy nevét nem változtatja meg. Csak az örmény az, ki ha helyet cserél (de meg teszi akkor is, ha egyazon helyen marad), idegen szokások után fut; az örmény nyelvét könnyen cseréli, megváltoztatja kereszt- és vezetéknevét, érzelmeit, szokásait. Az örmény a törökkel: török, a perzsával: perzsa, az oroszszal: orosz, a románnal: román. Az örmény képes minden lenni. Az örmény úgy eszi a dolmát, mint egy török, a philáf-ot mint egy perzsa, a bors-ot (czibre) mint az orosz és a puliczkat, mint a román; ke kezdi felejteti az ősi heriszát, a churutos levest (mádzunábur: *μαδονουαυρη*)...“

Felcélós szerkesztő és kiadó-tulajdonos: SZONGOTT KRISTÓF.

Szamosújvártt, Todorán Endre „Aurora“ könyvnyomdája.

Hazai krónika.

A „Budapesti Közlöny“-ben ezt olvassuk: „Ő császári és apostoli királyi Felsege folyó évi június hó 3-án kelt legfelsőbb kéziratával gróf Kuún Géza főrendiházi tagnak és gróf Karátsonyi Jenő országgyűlési képviselőnek a titkos tanácsosi méltóságot díjmentesen adományozni méltóztatott.“ A kitüntetettek eszejében az „Armenia“ nagy tudományú illustis munkatársát tiszteli; a második az az érdemes mágnás, kire szállottak a hazai örménység egyetlen grófi — de áldozatkész, bőkezű — családjának előfi jogai.

Kolozsvár város a napokban tartott tisztujtó gyűlésében Szvacsina Gézát, volt érdemes első tanácsosát — polgármesterévé választotta. Lapunk szerkesztője az erdélyi részek fővárosának derék polgármesterét két szempontból is üdvözli. Üdvözli először, mint fél-örményt (édes anyja: örmény, Leon leány; a kedvelt polgármester úr most is beszél örményül). Másodszor üdvözli, mint volt kitünő tanítványát, ki a középiskola négy alsó osztályát a szamosújvári gymnasiumban tanulta — kiváló eredményvel. Ad multos annos!

Gróf Béldi Ákos főispán a közelebről Kolozsvártt megejtett tisztujítás alkalmával dr. Mály Istvánt tiszteletbeli főorvossá nevezte ki.

Dr. Mály remek felköszöntői. A kolozsvári róm. kath. plebános Úrnapján fényes ebédet adott. Ebéd alatt sok szép felköszöntőt mondtak. Dr. Mály pohárköszöntőiről az „Ellenzék“ 129. száma ezeket mondja: „A tosztok közül különösen kiválik dr. Mály István magasröptű és költői szépségekben gazdag magyar felköszöntője. Ugyanő utóbb ékes latin beszéddel keltett nagy figyelmet és érdeklődést.“

Arad városa báró Dániel Ernő kereskedelmi minisztert diszpolgárává választotta.

Kitüntetés. A Király, Lukács Antal főrendiházi tagnak a közpályán kifejtett kitünő tevékenysége elismeréséül másodosztályú vaskoronarendet, — Mártonfi Márton kir. tanácsos és országos iparoktatási főigazgatónak az osztálytanácsosi címzet díjmentesen adományozta.

Új magyar nemes. A Király, Buzáth Lajos egrí lakosnak és törvényes utódainak, a közügyek, különösen a szőlőmívelés és szőlőfelújítás terén szerzett érdemei elismeréséül a magyar nemességet a „szigeti“ előnévvel adományozta.

Gróf Széchenyi Ödön pasa, altábornagy, a török szultán főhadsegéde jún. 4-én a Konstantinápolyban időző magyarok tiszteletére estélyt rendezett, melyen jelen volt dr. Gopesa László miniszt. segédtitkár is.

Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Réthy László magyar nemzeti muzeumi őrt, lapunk munkatársát, a magyar nemzeti muzeumi tanács előadó-jegyzőjévé három évi megbizással kinevezte.

Szamosújvári Hiradó.

— A „Salamon-templom“ restaurálási költségeire adakoztak: Báró Josika Josefa (Kolozsvár) 5 frt, Voith Gergely 5 frt (Deés; erről volt már említés téve lapunkban), Pap Ferencz (Gyeke) 10 frt, Kopár Kristóf (Szamosújvár) 10 frt, Fehér Manó (Sepsi-Szt-György) 1 frt, Csákány Joachim (Maros-Vásárhely) 5 frt, Jakabffy Ferencz (Budapest) 5 frt, Simay Katalin (Budapest) 20 frt, Papp Tivadar segédlelkész (Szamosújvár) 20 frt, Tüzes Karácson (Deés) 5 frt, Gajzágó Tivadar (Bács) 5 frt, Pap Mózes (Nagy-Szeben) 13 frt, Tamási Péter (Kolozsvár) 10 frt, Persián János (Székely-Udvarhely) 10 frt, Dobál Antal (Kolozsvár) 5 frt, Mártonfi Gyula (Szakál) 3 frt, Tamási Tamás (Kolozsvár) 2 frt, Kovrig Albert (Deés) 10 frt, Szamosújvári timár-társulat 20 frt, Verzár Katalin (Szamosújvár) 200 frt, Görög Joachim plebános (Gyergyó-Szt-Miklós) gyűjtése 100 frt, dr. Patrübány Lukács (Budapest) 2 frt, Karácsonyi János (Ó-Radna) 5 frt, Karácsonyi Simon (Ó-Radna) 2 frt, Szenkovics Bogdán (Ó-Radna) 2 frt, Bárány János (Maros-Vásárhely) 3 frt, Duducz János (Maros-Vásárhely) 3 frt, Pap-Simai Anna (Kolozsvár) 10 frt, Gárabéd Bálint (Beszterezse) 5 frt, Merza Kristóf (Gyergyó-Szt-Miklós) 10 frt. N. Bányáról: özv. Petul Lászlóné 1 frt, özv. Szappanyos Józsefné 1 frt, Rozsos István 50 kr., Molnár Antal 2 frt, Issekutz Hugó (Kolozsvár) 3 frt, Gajzágó Vilmos (Kékes) 2 frt, Szvacšina Géza (Kolozsvár) 5 frt, Burgya János (Kis-Jenő) 5 frt, Nyegrucz Lukács (Kolozsvár) 5 frt, özv. Gajzágó Lászlóné (Deés) 2 frt, Mesko Lukács (Kolozsvár) 2 frt, dr. Turcsa János (Kolozsvár) 5 frt, dr. Voith Geró (Székely-Udvarhely) gyűjtése 8 frt 50 kr., Mártonfi János (Vinga) 2 frt, özv. Gajzágó Salamonné (Budapest) 30 frt, Simai János (Kékes) 2 frt. Szamosújvárról: Esztegár Gergely 10 és Flora Márton 10 frt. Midőn a szent ügy nevében a szives adakozóknak adományaikért köszönetet mondunk, egyúttal örömmel jelentjük, hogy a mult (júliusi) füzetünkben közölt és az építendő Világosító-Szt-Gergely-kápolnájára vonatkozó felhívásunkat szép siker koronázta. Huszonegyen irtak alá, kik közül tizenkilenc fejenként 50 frtot, Voith Miklós 100 és Duha Bálint 150 frtot irt alá. Itt közöljük a számos névsort is örök emlékezetül — az alábbi sorrendjében: Bárány Lukács, Szongott Kristóf, dr. Simay János, Szt-Anna-társulat, özv. László Jánosné, Gajzágó Ferencz, Kapatán Márton, Placsintár Dávid, Duha Bálint, Voith Miklós, Perint Jakab, Papp Tivadar, Novák Gergely, Bogdánfi István, Moldován Simon, Lászlóffy Berta és Mariska, Simay Gergely, Cheul testvérek (Sándor és Lukács), Aján Lukács, Nuridsán János, Dobos Joachim. — E szerint a kápolna költsége biztosítva van. Pár nap mulva hozzá is kezdenek az építéshez. A padokhoz már hozzákezdettek, a színes ablakok is már munkában vannak. Még két szent-szoborra van szükségünk, és a fal-festés költségének felére még nincs fedezetünk; de — Isten után reméljük, hogy a hívek páratlan áldozatkészsége összehozza még ezt a nem nagy összeget is!